

Információsintézisről és ennek eredményeiről, szintetikus információról csak akkor lehet szó, ha a szintézisre érdemesnek talált információk szemantikai és alaki önállóságukat elvesztik, és egységes egészé válnak össze. Ezért helytelen egyes információknak valamely tárgykör szerint rendezett gyűjteményét a szintetikus információs eszközök körébe sorolni. Ezek a gyűjtemények (témadokumentációs kiadványok, hivatkozásgyűjtemények stb.) primer információs források teljes vagy rövidített feldolgozásai, vagy szekunder dokumentumok, de nem szintetikus tercier dokumentumok.

A szintetikus információs kiadványok válfajai

Az NDK és a külföld szakirodalmában a szintetikus információs kiadványoknak több változatát különböztetik meg. A meghatározások, értelmezések összehasonlítása azonban alapvető ellentmondásokat tár fel. A fogalom átfogó meghatározásának megalkotását megkönnyíti a szintetikus információs eszközök változatainak alábbi összefoglalása:

1. *Áttekintő beszámoló* (Übersichtsreferat). Ez a jelenlegi ismeretek és tapasztalatok összefoglalása hagyományos formában (általában természetes nyelven). Jelleget tekintve deskriptív tercier dokumentum.

2. *Szintetikus ismerettár* optimális redundanciával (Synthetischer Wissensspeicher optimaler Redundanz). Szintén a jelenlegi ismeretek és tapasztalatok összefoglalása, de korszerű formában (táblázatos, grafikus elrendezésben, vagy formalizált nyelvekkel). Jellege deskriptív tercier dokumentum.

3. *Eredménybeszámoló* (Fortschrittsbericht). A jelenlegi ismeretek és tapasztalatok összefoglalásán túl az

ezek alapján meghatározható fejlődési irányzatokat is tartalmazza. Formája lehet hagyományos és korszerű is. Jellege deskriptív-perspektivikus-prognosztikus tercier-primer dokumentum.

4. *Trend-tanulmány* (Trendbericht). A jelenlegi ismeretek és tapasztalatok összefoglalásán kívül elsősorban az ezekből következő fejlődési irányzatokat ismerteti. Formája lehet hagyományos és korszerű is. Jellege deskriptív-perspektivikus-prognosztikus tercier-primer dokumentum.

5. *Tématanulmány* (Thematische Studie). A jelenlegi ismeretek és tapasztalatok, valamint az ezek alapján meghatározható fejlődési irányzatok és alkalmazási lehetőségek (a saját tevékenységre vonatkozó következtetések) ismertetése. Formája lehet hagyományos és korszerű is. Jellege deskriptív-perspektivikus-prognosztikus, hangsúlyozottan pragmatikus tercier-primer dokumentum.

6. *Világsszint-összehasonlítás* (Weltstandsvergleich). Lényegében megegyezik az 5. pontban leírtakkal.

A feldolgozások lehetnek egyszeriek, periodikusak vagy rendszertelenül készülők és megjelenők. Információs értékük fokozatosan nő a jelenlegi fejlődési szint összefoglalásán, a fejlődési szint leírásán kívül a fejlődési irányzatokat is tartalmazó, illetve az ezeken kívül az alkalmazási lehetőségeket is feltáró szintézisek sorrendjében. Ebben az értelemben a tématanulmány a legértékesebb változat, amely azonban a feldolgozókkal szemben is a legnagyobb követelményeket támasztja.

(KOBILTZ, J.: *Intensivierung durch Informations-synthese = Informatik*, 24. köt. 2. sz. 1977. p. 37-41.)

(Pálkás János)

KÖNYVTÁRI MUNKA – KÖNYVTÁROS HIVATÁS

Könyvtárügyi kutatás a Német Szövetségi Köztársaságban

Az NSZK-ban folyó tudományos könyvtárügyi kutatómunkáról szóló jelentés elsősorban a kapcsolatos üzemi és munkatudományi, valamint a társadalmi tapasztalatokra vonatkozó kérdésekkel foglalkozik és figyelmen kívül hagyja a könyv- és könyvtártörténet, a könyvtártechnika, valamint az elektronikus adatfeldolgozás terén folyó kutatásokat.

1. A könyvtári kutatás fejlődése és jelenlegi helyzete

Az angolszász és a szocialista országokkal ellentétben az NSZK-ban nem folytak figyelemre méltó kutatások a

legutóbbi évekig, illetve csupán egyes speciális – főleg az ésszerűsítést célzó – vizsgálatokra korlátozódtak. Az ösztönzést rendszeres könyvtárügyi kutatásokra a 60-as évek végén megkezdett regionális könyvtártervezés, az itt nem tárgyalt elektronikus adatfeldolgozás alkalmazása és az 1969-ben Köln-ben megtartott könyvtártudományi kollokvium adta meg.

E kollokvium eredményeit összefoglaló memorandum a *könyvtártudomány szükségességét hangsúlyozza*, de nem határozza meg pontosan annak fogalmát. Kétségtelen, hogy a könyvtártudomány tudományelméleti alapjai még hiányosak, de ezek csak a felhasználásra orientált gyakorlati tapasztalatokon alapuló előzetes kutatások után teremthetők meg. A könyvtártudománynak a memorandum követelt intézményesítése megfelelő tanácsok felállítása útján nem történt meg, csupán a kölni

egyetemen állítottak fel egy könyvtártudományi tanszéket. Ennek feladata kutatások előkészítése. Mivel ezenkívül további lépések előreláthatólag nem várhatók, ennél fontosabbak azok az egyéb kutatási formák, amelyek a DFG (*Deutsche Forschungsgemeinschaft* = Német Kutatási Közösség) programjának keretében a könyvtárügyi kutatások biztosítására részben már megvalósultak és szoros összefüggésben állnak a DBI (*Deutsches Bibliotheksinstitut* = Német Könyvtárügyi Intézet) küszöbön álló felállításával.

2. A DFG ösztönző hatása a könyvtárügyi kutatásokra

A DFG – könyvtárügyi bizottságának kezdeményezésére – a tudományos könyvtárügy általános fejlesztési programjával összefüggésben *speciális programot készített a könyvtári kutatások elősegítésére*. Ennek keretében az alábbi tervezetek részben már elkészültek, részben folyamatban vannak:

- költségszámítás a tudományos könyvtárakban;
- irányszámok kidolgozása diplomás könyvtárosok alkalmazására intézeti és más szakkönyvtárakban;
- egyetemi könyvtárak munkafolyamatainak elemzése;
- információs igények és a felhasználók magatartásának vizsgálata (első felhasználó-kutatási tanulmány);
- a felhasználó magatartása az információfeltárás könyvtári eszközeivel szemben (második felhasználó-kutatási tanulmány).

A tervezés, tanácsadás és véleményezés feladatainak ellátására a DFG 1972-ben könyvtári bizottságán belül albizottságot hozott létre. Ez *Új perspektívák a könyvtárügyi kutatásban* c. vitairatában programját olyan keret felállításában határozta meg, amely lehetővé teszi a könyvtártudományi kutatás jelentőségének és méreteinek pontos körvonalazását és a könyvtári bizottság számára a prioritás megállapítását. Szükségesnek tartja a jelenlegi és a jövőben jelentkező könyvtári problémák megoldására a tudományos elméleteken, valamint gyakorlati tapasztalatokon alapuló módszerek alkalmazási lehetőségeinek tisztázását és hozzá akar járulni a meglévő erők összpontosításához a könyvtárügy és tájékoztatás központi problémáinak megoldása érdekében.

A vitairat 9 problémakört vázol fel:

- a könyvtártudományi kutatás szervezése;
- könyvtár és társadalom;
- felhasználó és könyvtár;
- tájékoztatási eszközök és hozzáférhetőségük;
- feltárás és felhasználás;
- a könyvtárak munkatársai;
- technikai eszközök alkalmazása és fejlesztése;
- szervezés;
- könyvtártervezés.

A könyvtártudományi kutatások szervezeti formái – a vitairat szerint – a gyakorlati célokat szolgáló könyvtárak egyes kutató csoportjainak munkájától kezdve az intézményes megoldásokig igen különbözőek lehetnek, többek között összekapcsolhatók a könyvtárosképzéssel is.

Az egyes részletek még további kidolgozásra szorulanak, a résztvevő intézmények és szervek, valamint fejlesztési programok sokrétűségére való tekintettel pedig egyre fontosabb lesz a feladatok pontos körülhatárolása.

3. A könyvtárügyi kutatás és a DBI

A DBI létrehozását előkészítő, a művelődési és a pénzügyminisztériumok képviselőiből álló bizottság 1976 júniusában az intézet célját a következőkben határozta meg.

a) Könyvtári módszerek és technikák kutatása, fejlesztése és terjesztése a könyvtári módszerek és eljárások elemzése, fejlesztése, szabványosítása és bevezetése céljából. Ezeket a feladatokat könyvtárakkal és rokon intézményekkel szoros együttműködésben látja el.

b) Ellát különböző pénzügyi forrásokból támogatott feladatokat a fenti keretek között. Az eredményeket a könyvtárügy egészének közkincsévé kell tennie.

Olyan feladatok ellátásáról van szó, mint többek között pl.:

- a német könyvtári statisztika kiértékelése és elemzése;
- a könyvtárügyre vonatkozó információk gyűjtése, feltárása és kiértékelése;
- automatikus adatfeldolgozó rendszerek kiépítése olyan központi feladatok ellátására mint pl. bibliográfiai adatbankok felállítása;
- a racionális könyvtáráépítés alapelveinek lefektetése;
- szabványosított osztályozási rendszerek fejlesztése és alkalmazása;
- az alap- és továbbképzés vizsgálata;
- a külföldi könyvtárüggyel kapcsolatos információk közvetítése stb.

A kijelölt részfeladatok között *látszólag átfedések is vannak*. Ezeknél azonban nem szabad szem előtt tévesztetni, hogy a DBI feladatai a könyvtárügy egészére vonatkoznak, továbbá, hogy csak most kerülnek a DBI hatáskörébe és végül, hogy a feladatok többsége csak kezdeti szakaszában jelentkezik kutatásként, később már a könyvtári gyakorlat rutinmunkájának részét képezi. Ennek ellenére szükség lesz a feladatok olyan irányú körülhatárolására, mely szerint a kutatásokat maga a DBI végzi, míg a DFG más szervek – vagy akár a DBI – törekvéseit támogatja.

4. Lezárt és folyamatban lévő könyvtárügyi kutatások áttekintése

4.1 Költségvetési modellek a könyvbeszerzés számára

Részben még az újabb költségvetési modellek is egy korábbi, az egyetemi és főiskolai könyvtárak folyóirat-szükségletét meghatározó javaslaton alapszanak. A *folyóirattermés növekedését és az évi drágulást figyelembe véve* a szükséges folyóiratok számából és az átlagából meglehetősen állandó irányértéket kaptak. Tapasztalatok alapján a folyóiratokra és a sorozatokra ráfordítandó összegek arányát 2 : 1-ben állapították meg. Végül a folyóiratok és sorozatok együttes költségének a monográfiákra fordítható összeghez viszonyított arányát az egyetemi könyvtárak számára 7 : 4, a műszaki főiskolák könyvtárai számára 8 : 4 arányban határozták meg.

Ebből az utóbbi irányértékből indul ki a Baden-Württemberg-i könyvtártervezés könyvbeszerzési költségvetési modellje is. Ebben a hagyományos számítási módban viszonylag új tényező a *hallgatók és a tanerők számának növekedését* figyelembe vevő duplum példányok hozzászámítása.

A beszerzésre javasolt kiadványok mennyiségének és az egy főre eső beszerzési szükségletnek ez az összekapcsolása más könyvtári tervekben is helyet kapott, de természetesen szükség van még tapasztalati megfigyelésekre és a módszer finomítására. Ugyancsak a Baden-Württemberg-i könyvtártervezés nyújt további szempontokat a központi könyvtár és a hozzá tartozó területi könyvtárak számára a monográfia beszerzésük általános arányaként megállapított 2 : 3 arányhoz is.

A folyóiratbeszerzési költségvetési modellt a terv 3 részre osztja: a beszerzendő folyóiratok száma, a duplum példányok száma és ezek megoszlása a központ és a területi könyvtárak között.

4.2 Munkaerőszükséglet-számítások

4.21 *Mahrenholtz képlet.* Egyéb, általában elemző eljárásokkal szemben Mahrenholtz a munkaerőszükséglet megállapítására képletet állított fel, amelyben a könyvtári munkát 3 területre: *olvasószolgálatra, könyvbeszerzésre (és feldolgozásra), valamint ügyvitelre osztja fel.* Ennek segítségével és 3 nagy műszaki főiskola könyvtárából létesített „modellkönyvtár” adataiból úgynevezett szerkezeti tényezőt dolgozott ki. Módszerét számos bíráló érte, a képlet gyakorlati használatra nem alkalmas.

4.22 *A Baden-Württemberg-i könyvtártervezés munkaerő-modellje* a következő képletből indul ki:

$$M = \frac{F}{H \cdot N}$$

ahol M a szükséges munkaerőt jelzi, F az évente

elvégzendő munkafolyamatok száma, H a heti munkaóraszám, N pedig a megkövetelt teljesítmény (norma). Az utóbbit 3 egyetemi könyvtár adatainak összehasonlításából nyerték. Bár a becslést csak kevés gyakorlati tapasztalat támasztja alá és az adatok további pontosításra szorulnak, ez a modell viszonylag számos tevékenységi területre osztásával, illetve e tevékenységek szintjeinek megállapításával eléggé nem becsülhető mértékben járult hozzá a könyvtári munkaerőszükséglet elemzésének továbbfejlesztéséhez.

4.23 A DFG memorandumában a *kölcsönző szolgálatok munkaerőszükségletének számítása* felső, közép és egyszerűbb szintű szolgáltatásokat különböztet meg. A szükséges adatokat ugyancsak 3 egyetemi könyvtár munkaidő-méréseiből vezették le, a számításba azonban hiba csúszhatott, mert a számítási próba eredménye meg sem közelítette a 3 adott könyvtár jelenlegi létszámát. A számításokat meg kell ismételni.

4.24 *A decentralizált könyvtárak munkaerőszükségletének* a DFG anyagi támogatásával végzett vizsgálata célul tűzte ki, hogy az e könyvtártípusra jellemző munkafolyamatok végzésének időtartamára vonatkozó irányszámokat gyakorlati tapasztalatok alapján kidolgozza és ezzel a *munkaerőszükséglet-számításokat biztos alapra helyezze.* A felmérést 30 különböző nagyságú és gyűjtőkörű könyvtárban szűrőpróbaszerűen végezték. A kutatás alapját önfényképezéssel történt munkaidőszükséglet-mérés képezte. A nyert irányszámok munkaterv-készítés-nél, munkaerőtervezésnél, további vizsgálatok összehasonlítási alapjaként és a jelen körülmények felülvizsgálatának kiindulópontjaként használhatók fel. A vizsgálat eredménye a következő képlet:

$$M = \frac{N \cdot t}{T}$$

ahol M a munkaerő, N a munkafolyamatok száma, t a munkaidőszükséglet irányszáma, T pedig az évi fizetett munkaidő.

A vizsgálat eredményeként kapott irányszámok meglehetősen alacsonyok, ami egyrészt abból adódik, hogy a túlságosan aprólékos mérések eredményeit nem általánosították, másrészt, hogy decentralizált, tehát egyszerűbb feladatokat ellátó kiskönyvtárakat vizsgáltak. Ezeket a tényeket az irányszámok felhasználásánál feltétlenül figyelembe kell venni.

4.3 Egyetemi központi könyvtárak munkafolyamatának vizsgálata

Az előbbi folytatásaként, de azzal ellentétben, a központi könyvtárakban folytatott vizsgálat célja a *feldolgozó munka ésszerűsítése* volt.

A 12 vizsgálandó könyvtár kiválasztása során figyelemmel voltak egyrészt az egyetemi és a műegyetemi,

másrészt az automatikus feldolgozást alkalmazó és a nem alkalmazó könyvtárak helyes arányára. A vizsgálat a következőkre terjedt ki: a könyvtárak szervezetének elemzése; a munkafolyamatok vizsgálata; az egyes munkaterületeken folyó tevékenységek mérése; munkaidő-mérés önfényképezéssel; a teljes átfutási idő mérésére szolgáló kísérőjegyzékek és egyéb adatok kiértékelése.

A felmérés eredményeként kapott adatok szerint *egy dokumentum teljes feldolgozásának ideje* – a megrendelés gondolatának felmerülésétől a dokumentum elhelyezéséig – a gépi adatfeldolgozás nélkül működő, hagyományos szervezett könyvtárak esetében 47 – 135 perc között van. Ha azonban a feldolgozást és a várakozási időket összegezzük, egy-egy könyv esetén a teljes átfutási idő 56 – 418 nap, valamennyi vizsgált könyvtár átlagában pedig 163 nap. Hogy ez az állapot tarthatatlan, az egészen kézenfekvő, főleg ha meggondoljuk, hogy a könyvtárak ma már nem kincseskamrának, hanem szolgáltató üzemnek tekintendők. Beletörődő szerénységnek tűnik a vizsgálatot végző munkacsoportnak az a megállapítása, hogy az átfutási időnek a 100 napot nem szabad meghaladnia.

4.4 Költségelemzés tudományos könyvtárakban

A berlini műszaki egyetem könyvtárában végzett vizsgálat többek között kiterjedt a költségfajták meghatározására, költséghelyek kialakítására, a költségfajtáknak a költséghelyekhez való hozzárendelésére valamint a költségszámításnak a tudományos könyvtárak gazdasági vezetése szempontjából figyelembe veendő jelentőségére. Hangsúlyozni kell azonban azt az ellentmondást, amely akkor adódik, ha egy közintézmény szolgáltatását bevételeinek számszerűsége alapján akarjuk felbecsülni és az értékeléshez szükséges eszközöket a költség számlákból kell nyernünk. Tekintve, hogy ez a vizsgálat csupán egyetlen könyvtárban folyt, emellett időközben már elavult számokon alapszik, meg kell várni a további kutatások eredményeit.

4.5 Könyvtárak kölcsönzési forgalmának vizsgálata

A téma sokrétűsége ellenére legalább meg kell említeni néhány, az utolsó években folytatott idevágó vizsgálatot, mivel az az adatgyűjtésben és kiértékelésben alkalmazott módszerei szerint feltétlenül a *könyvtárügyi kutatáshoz tartozónak tekintendő*. Ilyen pl. többek között az átfutási időre, a beérkező kérések eredetére vagy a központi katalógusok használatára vonatkozó vizsgálat, de fontos adatokat szolgáltatott a kölcsönzési forgalmának témakörében a felhasználók kutatása is.

4.6 A felhasználó-kutatás

4.61 A felhasználó-kutatás fejlődése az NSZK-ban

A felhasználó-kutatás mint a könyvtári szolgáltatások kialakítását meghatározó döntések eszköze, az NSZK tudományos könyvtárainak területén csupán a 60-as évek végén, néhány vizsgadolgozattal kezdődött. A munkát végző egyes kutatók szerény keretek közé szorított lehetőségei miatt a vizsgálatok természetesen csupán egy-egy könyvtár meghatározott, szűk olvasórétegére korlátozódtak és interjúkkal, vagy kérdőíves módszerrel, esetleg a kettő kombinációjával folytak. Ezek az elszórtan jelentkező vizsgálatok nem igen tekinthetők megbízható adatokon alapuló felméréseknek, de ha állításaik hitele kétséges is, a kutatás, mint egy eddig elhanyagolt terület feltárásának úttörő munkája mindenképpen értékelendő.

Nagyobb jelentősége van egy, a berlini egyetemi és műegyetemi könyvtárakban végzett, 1600 főre kiterjedő kérdőíves vizsgálatnak, melynek eredményeként kiderült, hogy a felhasználók tájékozódási szokásai nagymértékben függenek közvetlen tanulási, illetve munkakörülményeiktől.

A felhasználó-kutatás szükségességének felismerése előtérbe helyezte a felhasználók oktatásának kérdését is, jelentősebb gyakorlati kezdeményezés azonban e téren még nem mutatkozik.

4.62 Felhasználó-kutatás, első tanulmány

Ennek az ugyancsak a DFG által támogatott vizsgálatnak célja, hogy a könyvtárhasználat legjelentősebb területein általánosan érvényes eredményeket állapítson meg és *sokoldalúan felhasználható kutató-módszereket dolgozzon ki*, így pl. olyan kérdőívet, mely egyrészt minden felhasználóra általánosan vonatkozó kérdőív-magból és ezzel, valamint egymással kombinálható, egyes könyvtár-típusok felhasználóira érvényes kérdőív-fazettákból áll.

A vizsgálat ezenkívül ki akarta deríteni, milyen adatfajtáknak van helyi, területi, központi, illetve adott esetben általános jelentősége; tapasztalatokat kíván gyűjteni további speciális kutatásokhoz, valamint a résztvevő könyvtárak figyelmét felhívni esetleges gyenge pontjaikra.

A kutatást több nagyváros egyetemi könyvtárában végezték. Könyvtáranként találomra kiválasztott 1200 olvasónak (többnyire hallgatóknak) küldtek ki 180 kérdést tartalmazó kérdőívet, de kiosztottak 80 kérdésből álló töredék-íveket is.

A kiértekezést a könyvtárosból álló munkacsoport végzi. Egyelőre csak *részeredmények állnak rendelkezésre*. Ezek a katalógus-használatra, a kölcsönzési szolgáltatásra és a könyvtári rendszerekre vonatkoznak és többek között a felhasználók tájékozódási szokásairól, előnybe részesített szolgáltatási formákról nyújt felvilágosítást, különválasztva a társadalomtudományok, a természet-tudományok és a technika területét.

4.63 Felhasználó-kutatás, második tanulmány

A vizsgálatra az ösztönzést a DFG könyvtári bizottságának a gépi adatfeldolgozás kérdéseivel foglalkozó albizottsága adta, amely a *keresőrendszerek ráfordításának és eredményeinek viszonyát vizsgálta*.

A vizsgálat a könyvtári tájékoztató eszközök (katalógusok, bibliográfiák stb.) jobb kihasználásának, nagyobb információ értékének, a felhasználó-oktatás fejlesztésének, újfajta tájékoztató eszközök létrehozásának, valamint az egyetemi és országos könyvtárak egységes információfeltáró munkájának feltételeit és lehetőségeit kutatja. Ehhez a következő kérdésekre kell a választ megkeresni: melyik tájékoztató eszköznek melyik felhasználó csoport számára van jelentősége? Mely munkafeladatok készítik a felhasználót az eszközök használatára? Milyen előképzettséggel fordul a felhasználó a tájékoztató eszközökhöz? Mi ezekről a véleménye? Milyen kereső stratégiát alkalmaz? Milyen eredménnyel használja ezeket az eszközöket?

A két szakaszra osztott vizsgálatot 6 könyvtárban végezték. Az előkészítő első szakaszban 8000 személy szűrőpróbaszerű megfigyelése a könyvtárba lépéstől annak elhagyásáig, de maximálisan fél órán át tartott és a felhasználás gyakoriságára, a napszakra, a hét választott napjára és a félév időszakára vonatkozott.

Az első szakasz részeredményei szerint a felhasználók kedvelik a szabadpolcos rendszert; a tárgyszókatalógust és a tárgyszavas és szisztematikus katalógusok kevert formáit előnyben részesítik a tisztán szisztematikus rendszerekkel szemben, és végül nem tekintik az egész könyvtárt egységes rendszernek, hanem figyelmüket csupán a szabadpolc és a katalógusok használatára összpontosítják.

A második szakasz célja az első szakaszban tett megfigyelések és mennyiségi eredmények minőségi kiértékelése. Ebben mintegy 2000 felhasználót vizsgálnak meg az interjú, a kérdőív és a nyílt megfigyelés kombinált módszerével.

4.7 A könyvtárosi hivatás vizsgálata

Az e tárgyban készült munkák (egy kivételével) feltűnő módon csupán a *magasabb szintű könyvtári beosztásokat veszik figyelembe*. Hogy a könyvtárak személyzeti kérdéseivel kapcsolatban több programszerű megszövegezés mint kutatási eredmény áll rendelkezésre, annak talán az az oka, hogy nem végeztek megfelelő szociológiai felméréseket az alacsonyabb beosztású könyvtárosok között.

5. Tervezett könyvtárügyi kutatások

5.1 A költségek összehasonlíthatósága egyetemi könyvtárakban

A DFG megbízásából készülő kutatás célja, hogy a 4.3 és 4.4 alatt jelzett kutatások folytatásaként 4 további egyetemi könyvtárban a kidolgozott költségvetési modell gyakorlati alkalmazását, továbbá a *költségek és teljesítmények összehasonlítását* lehetővé tegye.

5.2 Statisztikai adatok vizsgálata és kiértékelése

A vizsgálat tudományos könyvtárak gyűjteményének nagyságrendjére, személyzeti létszámára és hasznos területére vonatkozó reprezentatív felmérés. A releváns adatok nyérése érdekében minden jelentős módszert felhasználnak.

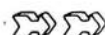
5.3 Könyvtárstatisztika

A DFG könyvtári bizottságának albizottsága arra a kérdésre keres választ, melyek azok az adatok, amelyek a tudományos könyvtárak döntéseire hasznos segítséget nyújtanak.

Végezetül fel kell hívni a figyelmet arra, hogy ez a jelentés nem terjedt ki a könyvtárügy valamennyi területére, illetve az ott folyó kutatásokra. Célja az volt, hogy a gyakorlatban dolgozó könyvtárosok figyelmét felhívja azokra a könyvtárügyi kutatásokra, amelyek végső célja a könyvtári gyakorlat.

/KOCH, H.-A.: *Die Bibliotheksforschung in der Bundesrepublik Deutschland = Zeitschrift für Bibliothekswesen und Bibliographie*, 23. köt. 5. sz. 1976. p. 273–300./

(Dezső Zsigmondné)

A szakkönyvtáros levéltári vonatkozású kötelezettségei

Sokak számára a levéltár általában régi, közérdekű feljegyzések (okmányok) gyűjteményét jelenti, amelyet valamilyen közületi szerv tart fenn. Általános vélemény szerint levéltárat ott alapítanak, ahol történeti fontosságú iratok találhatók és őrzendők meg. Ezzel a felfogással szemben T. R. Schellenberg sokkal általánosabb értelmezést ad a levéltár fogalmának, így írva körül annak lényegét:

„Minden könyv, tanulmány, térkép, fénykép vagy egyéb dokumentumanyag – tekintet nélkül fizikai formájára és egyéb jellegzetességeire – amelyet bármely közületi vagy magánintézmény készített vagy